

Zuzana Chrastinová – Svetlana Belešová

Ekonomika poľnohospodárstva a potravinárstva SR v roku 2015

Economics of agriculture and food industry of the Slovak Republic in the year 2015

Abstract *In the article it is analysed economics of agriculture and food industry for the year 2015 and year-to-year development from macroeconomic and sector point of view. Macroeconomic aspect is taken into account in shares of agricultural decisive indicators (gross value added, intermediate consumption, employment, gross fixed capital formation, average salary, import and export of agricultural commodities) or agriculture and food industry on national economy indicators. In sector look the stress is imposed on economic development of agriculture and food industry sectors and causes of cost/benefit relations as well as factors that influence earnings in the sector or in particular branches of food industry. In the year 2015 compared to previous year the agriculture registered changes that underwrote on decline of economic and productive indicators. Year-to-year changes were not so significant in food industry compared to agriculture. Preliminary earnings before tax achieved 30.5 million EUR in the agriculture and 152.3 million EUR in the food industry. Total expenditures from European and national resources into agriculture and food industry reached volume 870.6 million EUR.*

Keywords *agricultural economics – earnings – credits – taxes – insurance – inflation – economics of food industry*

Abstrakt V článku je analyzovaná ekonomika poľnohospodárstva a potravinárstva za rok 2015 a medziročný vývoj z makroekonomického a odvetvového hľadiska. Makroekonomický aspekt je zohľadnený v podieloch rozhodujúcich ukazovateľov (hrubej pridanej hodnoty, medzispotreby, zamestnanosti, tvorby hrubého fixného kapitálu, priemernej mzdy, dovozu a vývozu agropotravinárskych komodít) poľnohospodárstva, resp. pôdohospodárstva a potravinárstva na ukazovateľoch národnej ekonomiky. V odvetvovom pohľade je akcent položený na ekonomický vývoj odvetví poľnohospodárstva a potravinárstva a príčiny nákladovo- výnosových vzťahov ako aj faktory ovplyvňujúce výsledok hospodárenia v odvetví, resp. v jednotlivých odborov potravinárskeho priemyslu. Poľnohospodárstvo v roku 2015 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenalo zmeny, ktoré sa podpísali na poklese dosahovaných ekonomických a produkčných ukazovateľov. V potravinárstve medziročné zmeny neboli také výrazné ako v poľnohospodárstve. Predbežný výsledok hospodárenia pred zdanením dosiahol v poľnohospodárstve 30,5 mil. € a potravinárstve 152,3 mil. €. Celkové výdavky z európskych a národných zdrojov do poľnohospodárstva a potravinárstva dosiahli objem 870,6 mil. €

Kľúčové slová ekonomika poľnohospodárstva - výsledok hospodárenia – úvery – dane – poistenie – inflácia - ekonomika potravinárskeho priemyslu

Článok je výsledkom ekonomickej analýzy poľnohospodárstva a potravinárstva, ktorá je parciálnou časťou Správy o poľnohospodárstve a potravinárstve SR – Zelenej správy, ktorú každoročne vypracováva NPPC-Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva pre MPRV SR.

Už druhý rok za sebou ekonomika Slovenska rástla rýchlejšie ako ekonomika poľnohospodárstva čo sa odrazilo v poklese podielu poľnohospodárstva na väčšine rozhodujúcich ukazovateľoch národného hospodárstva – hrubej pridanej hodnote, medzispotrebe a zamestnanosti. Pokles cenovej hladiny spôsobil defláciu, ktorá sa v roku 2015 prehĺbila. Náhlady na defláciu sú rôzne, niektorí ekonómovia považujú defláciu ako súčasť ozdravných procesov v ekonomike v období recesie s konkrétnym vplyvom na ekonomickú efektívnosť a spotrebiteľský blahobyť a to v závislosti od dobrovoľnej voľby zamestnávateľov, kapitalistov, podnikateľov a spotrebiteľov, alebo nedobrovoľnej intervencie vlády (Salerno, J. T., 2002).

Okrem makroekonomických aspektov hodnotenia odvetví meradlom úspešnosti podnikov je výsledok hospodárenia – zisk, resp. strata. Skutočná použiteľnosť kapitálu, v podobe zisku, je závislá od miery transformácie vyprodukovaného výsledku hospodárenia na peňažné prostriedky, čo súvisí s nákladmi výnosmi a peňažnými tokmi. Výsledok hospodárenia determinuje možnosti jeho využitia ako vlastného interného zdroja samofinancovania a zároveň aj mieru uspokojenia nárokov vlastníkov, ktorí podniku poskytnú kapitál v podobe externých vlastných zdrojov - základné imanie (Zalai, K., 2006).

Jednou z príčin stratovosti poľnohospodárskych podnikov je, okrem vysokých nákladov, aj nižšia úroveň inputu, meraná hodnotou výrobnnej spotreby na 1 ha, nižšia tvorba pridanej hodnoty, ale aj vyššie stavy hospodárskych zvierat, ktoré vzhľadom na nízke ceny produktov prispievajú k strate (Grznár, M., 2014).

Výsledky hospodárenia poľnohospodárskych podnikov sú každoročne ovplyvňované nákladovými a produkčno-ekonomickými dosahmi, t.j. na jednej strane úrovňou nákladov (vstupy materiálové a pracovné) na dosiahnutú hmotnostnú produkciu rastlinnej a živočíšnej výroby a na druhej strane realizáciou produkcie cez ceny, čo sa premietne v tržbách. Okrem toho sú rozhodujúce aj podpory ako súčasť ostatných výnosov, ktoré sú významné v úhrade záväzkov poľnohospodárskych podnikov (Chrastinová, Z. 2015).

Podľa Hutníka, F. (1997) sa podiel poľnohospodárstva na realizovanej pridanej hodnote potravín v čase znižuje. Tomuto názoru sa pripájajú viacerí autori. Veselská, E. (2006) tvrdí, že jedným z charakteristických rysov súčasnosti sa stáva skutočnosť, že poľnohospodársky podnik ako výrobca základných surovín pre výrobu ďalšej potravinárskej, či nepotravinárskej produkcie stráca svoj rozhodujúci vplyv na potravinový trh a je stále vo väčšej miere ovplyvňovaný okolím. Presun silového ťažiska na finalizujúce články, spracovania a distribúcie stavia poľnohospodára do novej pozície, závislejšej na podmienkach určených dominujúcimi subjektmi v príslušnom potravinovom reťazci. O tom svedčí nielen rastúca ekonomická sila obchodu a potravinárskeho priemyslu pri formovaní dopytu po

potravinách, ale tiež klesajúci podiel poľnohospodárskej suroviny v štruktúre ceny finálneho potravinového produktu.

Metodický postup

Analýza ekonomickej situácie poľnohospodárstva a potravinárstva bola vypracovaná na základe štatistických a rezortných údajov o slovenskom poľnohospodárstve a potravinárstve. Išlo o štatistické údaje ako aj o databázu MPRV SR Informačných listov, prevádzkovanú NPPC-VÚEPP v Bratislave, ktorá obsahovala v roku 2015 údaje za 2501 poľnohospodárskych podnikov právnických a fyzických osôb. Potravinársky priemysel bol analyzovaný na základe štatistických údajov ako aj rezortných údajov MPRV SR z výkazu Potrav. Pri analýze boli použité štandardné metódy výskumnej práce ako sú analýza a syntéza, komparácie, triedenie súborov podnikov a grafické znázorňovanie vývoja vybraných ukazovateľov za posledných päť rokov. Hodnotenie ekonomickej situácie v poľnohospodárstve je predmetom každoročne vypracovanej Správy o poľnohospodárstve a potravinárstve SR - Zelenej správy, ktorá zahŕňa aspekty makroekonomické a odvetvové, t.j. pohľad na ekonomickú a produkčnú výkonnosť podnikateľských subjektov v poľnohospodárstve a v potravinárstve vrátane výrobných faktorov a zahraničného obchodu ako aj porovnanie s krajinami EÚ. Poznatky z týchto analýz sú využité v článku. V prípade, že neboli v čase vypracovania k dispozícii makroekonomické údaje o poľnohospodárstve uvádzali sme údaje za pôdohospodárstvo.

Výsledky

Vývoj hlavných makroekonomických ukazovateľov pôdohospodárstva¹⁾ a potravinárstva^{2) 3)}

Podľa údajov Štatistického úradu SR bol vývoj hlavných ekonomických ukazovateľov v bežných cenách v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 diferencovaný (Tab.1).

Hrubá pridaná hodnota (HPH) sa v bežných ako aj stálych cenách zvýšila v ekonomike SR, ale v pôdohospodárstve klesla. Medzispotreba v ekonomike SR vzrástla v bežných aj stálych cenách, kým v pôdohospodárstve v bežných cenách klesla a v stálych cenách vzrástla. Hrubá produkcia sa v ekonomike SR zvýšila v bežných aj v stálych cenách, v pôdohospodárstve v bežných klesla. Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) sa zvýšila v ekonomike SR, v pôdohospodárstve aj v potravinárstve. Priemerná nominálna mesačná mzda sa zvýšila tak v ekonomike SR, ako aj v potravinárstve, kým v pôdohospodárstve klesla. Priemerná mzda v pôdohospodárstve sa medziročne znížila o 2,3 % na 670 €. V potravinárstve priemerná mzda dosiahla úroveň 786 € a medziročne vzrástla o 1,9 %. Mzdová disparita medzi ekonomikou SR a jeho pododvetviami - pôdohospodárstvom a potravinárstvom - pretrvávala aj naďalej. V porovnaní s priemerom ekonomiky SR, bola

¹⁾ pestovanie plodín, chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace; lesníctvo a ťažba dreva; rybolov a akvakultúra

²⁾ výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov

³⁾ za rok 2015 bol v čase vypracovania kapitoly nedostupný údaj za potravinárstvo pre hrubú pridanú hodnotu, medzispotrebu a hrubú produkciu a za pôdohospodárstvo ukazovateľ hrubá produkcia

mzda nižšia v oboch odvetviach agropotravinárskeho sektora, v pôdohospodárstve o 24,12 %, v potravinárstve o 10,99 %. V zahraničnom obchode sa pri poľnohospodársko-potravinárskych výrobkoch dosiahlo záporné saldo (-1 096 mil. €), ktoré sa medziročne prehĺbilo. V ekonomike SR zahraničný obchod dosiahol aktívne saldo (ale medziročne nižšie o 30 %) na úrovni 3 303 mil. €.

Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na základných ukazovateľoch hospodárstva SR

Share of agriculture and food industry on basic economy indicators of the Slovak Republic

Tab. 1

Ukazovateľ ¹	Podiel v % ¹²		Rozdiel ¹³ 2015- 2014
	2014	2015	
Podiel pôdohospodárstva na:			
- hrubej pridanej hodnoty (b. c.) ²	4,40	4,05	-0,35
- hrubej pridanej hodnoty (s. c.) ³	4,42	4,26	-0,16
- medzispotreby (b. c.) ⁴	2,39	2,28	-0,11
- medzispotreby (s. c.) ⁵	2,21	2,23	0,02
- tvorby hrubého fixného kapitálu (b. c.) ⁶	2,36	2,21	-0,15
- zamestnanosti ⁷	3,26	3,28	0,02
- priemernej mzdy ^{8 *}	79,95	75,88	-4,07
Podiel výroby potravín a nápojov a tabak. výrobkov na:			
- tvorby hrubého fixného kapitálu (b. c.) ⁹	1,39	1,45	0,06
- zamestnanosti ⁷	1,89	1,89	0,00
- priemernej mzdy ^{8 *}	89,86	89,01	-0,85
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na:			
- vývozu ¹⁰	4,22	4,03	-0,19
- dovozu ¹¹	6,31	5,93	-0,38

Prameň: prepočty NPPC - VÚEPP s použitím prameňov: ¹⁴

¹⁾ vypočítané z údajov prijatých zo ŠÚ SR na vyžiadanie a ďalších prameňov ŠÚ SR (internet, publikácia); členenie podľa štatistickej klasifikácie SK NACE

²⁾ ŠÚ SR, predbežné údaje z marca 2016

* pomer priemernej mzdy odvetvia k priemernej mzde v národnej ekonomike s. c. (v tejto tabuľke aj k nej prislúchajúcej časti textu) = stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2010

1/ indicator, 2/ share of agriculture in gross value added (current prices), 3/ share of agriculture in gross value added (constant prices), 4/ share of agriculture in intermediate consumption (current prices), 5/ share of agriculture in intermediate consumption (constant prices), 6/ gross fixed capital formation (current prices), 7/ employment, 8/ average wage, 9/ share of food, beverages and tobacco production in gross fixed capital formation (current prices), 10/ share of agricultural and food foreign trade in export, 11/ in import, 12/ share in %, 13/ difference, 14/ Source: Calculations of RIAFE (Research Institute of Agricultural and Food Economics) using the following sources:

1) Calculated from data accepted by the Statistical Office of the Slovak Republic and other sources of the Statistical Office of the Slovak Republic (internet, publication; structuring by the statistical classification SK NACE,

2/ Statistical Office of the Slovak Republic, preliminary data of March 2016

* Ratio of the average wage of the sector to the average wage in the national economy constant prices (in this table as well as in the related part of the text) = constant prices calculated by linking volumes to the reference year of 2010

Tendencie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov (hrubá pridaná hodnota, medzispotreba, tvorba hrubého fixného kapitálu, zamestnanosť, priemerná mesačná mzda, zahraničný obchod) ekonomiky SR a jej odvetví - pôdohospodárstva a potravinárstva - sa odrazili na medziročných zmenách v účasti pôdohospodárstva a potravinárstva na ekonomike SR tak, že v roku 2015:

- podiel pôdohospodárstva na ekonomike SR sa zvýšil pri medzispotrebe (0,02 p. b. v s. c.) a zamestnanosti (0,02 p. b.) a klesol pri priemernej mzde (4,07 p. b.), HPH v bežných cenách (0,35 p. b.) a v stálych cenách (0,16 p. b.), THFK v bežných cenách (0,15 p. b.) a pri medzispotrebe (0,11 p. b. v b. c.),
- podiel potravinárstva na ekonomike SR sa zvýšil pri THFK v bežných cenách (0,06 p.b.). a klesol pri priemernej mzde (0,85 p.b.). Pri celkovej zamestnanosti sa nezmenil,
- podiel zahraničného obchodu agropotravinárstva klesol tak na celkovom dovoze (0,38 p.b.) ako aj na celkovom vývoze (0,19 p.b.) zahraničného obchodu SR.

Okrem hodnotenia makroekonomických ukazovateľov, sú rozhodujúce relácie salda zahraničného obchodu s agropotravinárskymi komoditami a miera využitia produkčného potenciálu, t.j. poľnohospodárskej pôdy slovenského poľnohospodárstva v porovnaní s poľnohospodárstvom vybraných krajín EÚ-28 (Tab.2). Porovnaním produkčného potenciálu a zahraničného obchodu Slovenska s okolitými krajinami a s hospodársky vyspelejšími krajinami je možné konštatovať, že:

- Slovensko dosahuje vysoké záporné saldo zahraničného obchodu s agropotravinárskymi komoditami, prepočítané na hektár poľnohospodársky využívanej pôdy, dovoz o 48 % prevyšuje vývoz,
- pomer úrovne dovozu k vývozu s agropotravinárskymi komoditami Slovenska je najvyšší nielen z okolitých krajín a krajín V 4, ale najmä v porovnaní s produkčne vyspelými krajinami,
- produkčný pôdny potenciál Slovenska nie je dostatočne využívaný k reláciám vývozu a dovozu agropotravinárskych komodít, aj vzhľadom na to že Slovensko dováža výrobky, ktoré je schopné vyrobiť a má na to produkčné predpoklady, pretože využívaná poľnohospodárska pôda podľa LPIS je nižšia ako disponibilná pôda podľa katastra (podľa IL MPRV SR).

Ukazovatele o využívaní poľnohospodárskej pôdy a zahranično-obchodnej výmene s agropotravinárskymi komoditami za rok 2014

Indicators of agricultural land use and foreign trade with agricultural and food commodities in the year 2014

Tab. 2

Krajiny ¹	Saldo ZO v mil.€ ²	p.v.p. v tis. ha ³	Saldo ZO v €/ha p.v.p. ⁴	Dovoz v €/ha p.v.p. ⁵	Vývoz v €/ha p.v.p. ⁶	Koeficient dovozu k vývozu ⁷
Slovensko ⁸	-1 107	1 925	-575	1 770	1 195	1,48
Česko ⁹	-753	3 516	-214	1 843	1 629	1,13
Maďarsko ¹⁰	2 351	5 346	440	761	1 200	0,63
Poľsko ¹¹	7 272	14 424	504	922	1 426	0,65
Rakúsko ¹²	-397	2 716	-147	3 718	3 572	1,04
Nemecko ¹³	-4 766	16 725	-285	4 019	3 734	1,08
Francúzsko ¹⁴	9 620	28 930	333	1 521	1 854	0,82
Taliansko ¹⁵	-3 356	12 720	-264	2 703	2 439	1,11
Španielsko ¹⁶	8 874	23 572	376	1 084	1 460	0,74

Prameň: Eurostat, Výpočty NPPC-VÚEPP ¹⁷

1/ country, 2/ foreign trade balance, 3/ agricultural utilised land (in thousand hectares), 4/ foreign trade balance in EUR/hectare of agricultural utilised land, 5/ import in EUR/hectare of agricultural utilised land, 6/ export in EUR/hectare of agricultural utilised land, 7/ import/export coefficient, 8/ Slovakia, 9/ Czech Republic, 10/ Hungary, 11/ Poland, 12/ Austria, 13/ Germany, 14/ France, 15/ Italy, 16/ Spain, 17/ Source: Eurostat, calculations of National Agricultural and Food Centre – Research Institute of Agricultural and Food Economics

Výsledky hospodárenia poľnohospodárskej výroby v roku 2015

Poľnohospodárstvo, podľa predbežných údajov, dosiahlo za rok 2015 kladný **výsledok hospodárenia**, t.j. zisk vo výške 30,5 mil. € (Tab.3, Graf 1). Bol to druhý následne po sebe ziskový rok. V porovnaní s rokom 2014 sa výsledok hospodárenia znížil o 35,2 mil. € a aj pri náraste podpôr ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva stagnovala. Výnosy klesli o 1,1 % a náklady sa mierne zvýšili (0,4 %). Ekonomiku slovenského poľnohospodárstva v roku 2015 významne ovplyvňoval, podobne ako predchádzajúce roky, vývoj cien na európskom a svetovom trhu s poľnohospodárskymi komoditami. Rok 2015 bol charakteristický cenovými prepadmi poľnohospodárskych komodít najmä živočíšnej výroby. Cenový vývoj poľnohospodárskych komodít ovplyvnili krátkodobé a dlhodobé faktory, ktoré sa premietli do ekonomiky výrobkov a následne do ekonomiky poľnohospodárskych podnikov. Klesla aj pridaná hodnota o 40,3 mil. € (10,4 %). Podpory zlepšili výsledok hospodárenia, bez nich by bola väčšina podnikov stratová. Podiel celkových podpôr na výnosoch dosiahol 36,7 % a medziročne sa podpory zvýšili o 23,6 % (7,4 p.b.), čo bolo spôsobené dočerpávaním finančných prostriedkov z PRV 2007-2013 a čerpaním z nového Programu rozvoja vidieka 2014 -2020. Z podpôr podniky uhrádzajú vstupy, úroky z úverov, nájomné a daň za užívanú pôdu ako aj dane z podpôr z fondov EÚ. Naďalej pretrvávali diferencie medzi úrovňou podpôr slovenského poľnohospodárstva a poľnohospodárstva krajín EÚ-15.

Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo

(v mil. € bežné ceny, index v %, podiel v %)

Basic economic indicators of agriculture (in million EUR of current prices, index in %, share in %)

Tab. 3

Ukazovateľ ¹	2013	2014	2015	Index 2015/2014 ¹²	Rozdiel 2015-2014 ¹³
Výnosy ²	2 349,1	2 400,3	2 374,1 *	98,9	-26,2
Náklady ³	2 351,6	2 334,6	2 343,6 *	100,4	9,0
Výsledok hospodárenia ⁴	-2,5	65,7	30,5 *	46,4	-35,2
Pridaná hodnota ⁵	419,1	386,5	346,2	89,6	-40,3
Tržby za vlastné výrobky ⁶	1 515,6	1 544,9	1 531,5	99,1	-13,4
- z toho: rastlinné ⁷	804,9	849,9	878,0	103,3	28,1
Živočíšne ⁸	710,7	695,0	653,5	94,0	-41,5
Tržby za tovar ⁹	198,4	179,1	135,8	75,8	-43,3
Podpory spolu ¹⁰	713,2	706,9	870,6	123,2	163,7
Podiel celkových podpôr na výnosoch ¹¹	30,4	29,5	36,7	-	7,2

Prameň: ŠÚ SR, r. 2013, 2014 - definitívne údaje Roč 1-01 a Roč 2-01, r. 2015 - Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR 4/2015 - predbežné údaje a vyžiadané údaje zo ŠÚ SR * Rok 2015 - odhad NPPC-VÚEPP z podkladov IL MPRV SR¹⁴

1/ indicator, 2/ revenues, 3/ costs, 4/ income from operations, 5/ value added, 6/ revenues from own products, 7/thereof: vegetal, 8/ animal, 9/ revenues from goods, 10/ total subsidies, 11/ share of total subsidies on revenues, 12/ index, 13/ difference, 14/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, years 2013, 2014-final data, statements Roč 1-01 and Roč 2-01, the year 2015 Statistical report about basic development tendencies in the Slovak economy 4/2015 - preliminary data and data requested from Statistical Office of the Slovak Republic, * the year 2015 – estimation of National Agricultural and Food Centre – Research Institute of Agricultural and Food Economics based on background papers of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic

Ekonomiku poľnohospodárskych podnikov ovplyvnili viaceré faktory a to:

- pokles výnosov (1,1 %) a mierne zvýšenie (0,4 %) nákladov,
- pokles tržieb z predaja vlastných výrobkov (0,9 %) pod vplyvom zvýšenia tržieb rastlinných výrobkov (3,3 %) a poklesu tržieb živočíšnych výrobkov (6,0 %),
- pokles hrubej poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách (11,0 %), pri výraznom poklese rastlinnej produkcie (14,1 %) a pomalšom poklese živočíšnej produkcie (6,5 %),
- štruktúrou dominujúca rastlinná (57,4 %) pred živočíšnou (42,6 %) výrobou,
- pokles cenového vývoja poľnohospodárskych výrobkov (2,2 %), pri miernom zvýšení (0,4 %) rastlinných, a výraznom poklese živočíšnych výrobkov (4,6 %),
- najväčší pokles cien zo všetkých poľnohospodárskych výrobkov bol u surového kravského mlieka (10,7 %) a jatočných ošípaných (10,5 %), čo sa odrazilo na výsledku hospodárenia podnikov špecializovaných na tieto komodity,
- pokles hektárových úrod väčšiny komodít rastlinnej výroby (okrem pšenice, strukovín, ovocia) s dosahom na zníženie ich naturálnej – hmotnostnej produkcie a to obilnín (19,2 %) a z nich najmä kukurice (48,8 %), okopanín, najmä kŕmnych okopanín (40 %),

- cukrovej repy (22,2 %) a zemiakov (19,1 %), olejnin (23,8 %), ovocia (3,6 %), zeleniny (14,1 %) okrem strukovín, mrkvy, broskýň a muštového hrozna,
- nižšia naturálna - hmotnostná produkcia takmer všetkých rozhodujúcich skupín jatočných zvierat, najmä ošípaných (9,7 %), oviec (30,7 %) a kôz (1,3 %), okrem jatočného hovädzieho dobytku a jatočnej hydiny, u ktorých produkcia vzrástla (9,5 % a 15,1 %), zvýšila sa aj výroba kravského mlieka (0,9 %),
 - zmena nákladových faktorov pod vplyvom poklesu cien dodávok do poľnohospodárstva (5,7 %), najmä energie a mazív (17,9 %), krmív pre zvieratá (8,0 %) a nárastu cien hnojív a zlepšovadiel pôdy (2,6 %),
 - zvýšenie nákladov na prácu (osobných 2 %, mzdových 3,1 %), čo súviselo s nárastom zamestnancov (1,6 %),
 - podporná politika, ako dôležitá súčasť príjmov poľnohospodárov a zabezpečenia úverov, s nárastom podpôr do poľnohospodárstva (23,6 %) v dôsledku dočerpávania prostriedkov z Programu rozvoja vidieka 2007-2013 a čerpania platieb z nového Programu rozvoja vidieka 2014 -2020,
 - teplotne nevyrovnaný vplyv počasia počas fáz vegetačného obdobia s nadpriemerným suchom a nedostatočnými zrážkami ovplyvňujúcimi úrodu vo viacerých regiónoch Slovenska,
 - predaj - hedžing – poľnohospodárskych komodít cez futures obchod za vopred stanovené ceny a tým len mierne zvyšovanie zásob poľnohospodárskych produktov (1,9 %),
 - nesystémové riešenie dane z nehnuteľností, najmä dane z pozemkov,
 - daňové licencie v závislosti od ročného obratu podniku.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch poľnohospodárske podniky v snahe dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia optimalizovali nákladové faktory. Výnosy dosiahli úroveň 2 374,1 mil. €, čo bolo o 26,2 mil. € (1,1 %) menej ako pred rokom. Pokles cien vstupov sa premietol do nákladovosti výnosov, ktorá dosiahla 98,7 €. Disponibilná výrobná základňa poľnohospodárskych podnikov bola aj v roku 2015 predpokladom zabezpečenia dostatočnej domácej produkcie, problematika bola, vzhľadom na vývoj cien jej realizácia, preto niektoré poľnohospodárske podniky, v snahe zabezpečiť odbyt produkcie, využili predaj- hedžing komodít cez futures trh za vopred dohodnuté ceny. Na úrovni výrobkovej ekonomiky (produkty živočíšnej výroby) nebola dostatočná cenová úhrada nákladov realizáciou produkcie, preto za účelom dosahovania efektívnosti podniky manažovali výrobu komodít tak aby nedochádzalo k nadbytku produkcie. Len málo podnikov dokázalo vytvoriť fungujúce odbytové združenia ako je to v zemiakarstve, ovocinárstve, ale menej ich je v sektore výroby mlieka a bravčového mäsa.

Tržby za predaj vlastných poľnohospodárskych výrobkov dosiahli úroveň 1 531,5 mil. €, z toho za predaj rastlinných výrobkov 878 mil. € a predaj živočíšnych výrobkov 653,5 mil. €. Medziročne klesli tržby o 0,9 %, čo súviselo najmä s poklesom tržieb za živočíšne výrobky (6,%), pretože tržby za rastlinné výrobky vzrástli (3,3 %).

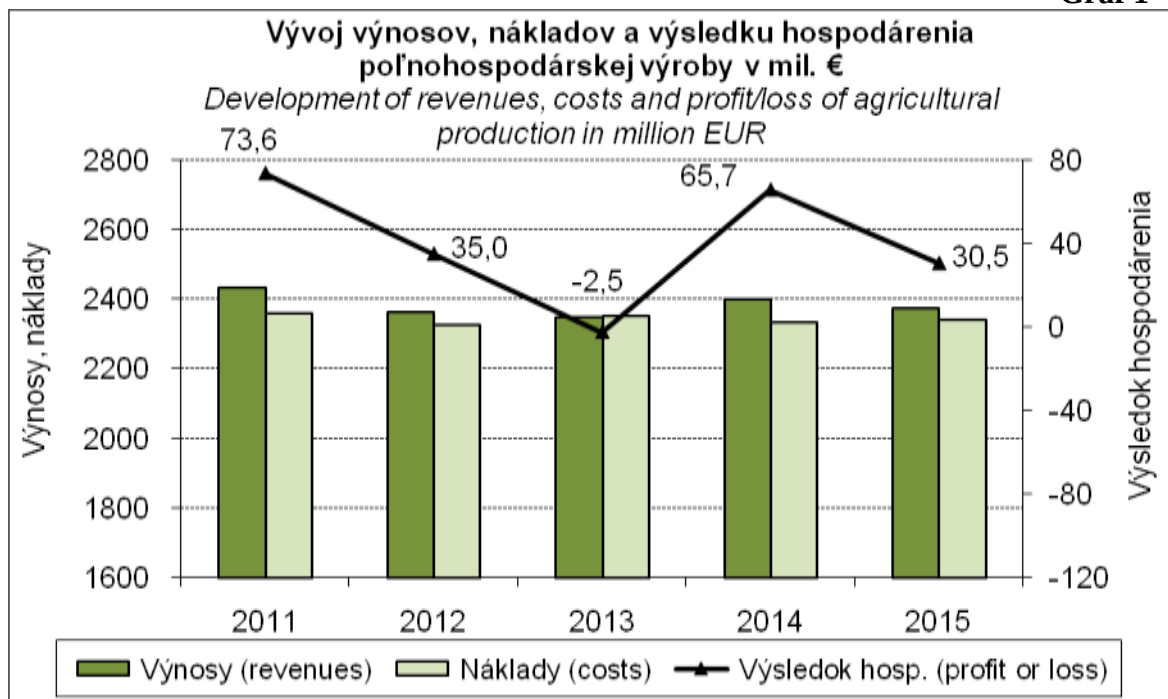
Priemerná úroveň výsledku hospodárenia na hektár poľnohospodárskej pôdy bola 23,4 €. V početnosti podnikov dominovali ziskové podniky s podielom 67,0 %, ktorý sa medziročne

znižil o 5 p.b. Zisky väčšiny podnikov neboli vysoké a až 39,2 % ziskových podnikov dosiahlo zisk do 40 tis. € na podnik. Druhou najväčšou skupinou podnikov (10 %) boli podniky so ziskom od 40 do 80 tis. € v priemere na podnik. Pretrvávali rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi podnikmi v rozdielnych prírodných podmienkach a v právnych formách. Podniky vykázali aspoň minimálny účtovný zisk kvôli úverovým podmienkam v nárokoch na podporné zdroje. Už druhý rok sa uplatňujú daňové licencie právnických osôb diferencovane podľa ročného obratu a ostatných skutočností (DPH, daňová povinnosť nižšia ako je stanovená výška daňovej licencie, nulová daňová povinnosť, alebo daňová strata).

Na vytvorení zisku poľnohospodárstva sa až na 71,8 % podieľali vysoko ziskové podniky s ročným ziskom nad 280 tis. € na podnik, ktorých bolo 5,9 %. Ich podiel na pôde dosahoval 10,2 %, na výrobe 17,3 % a celkových podporách 10,1 %. Do tejto skupiny patria aj podniky so značnou koncentráciou výmery poľnohospodárskej pôdy viac ako 4 000 ha, a následne veľkými podporami. Rozhodujúcu skupinu ziskových podnikov tvorili podniky so ziskami nad 1 mil. €, dokonca až nad 4 mil. €.

Nadalej pretrvávali v slovenskom poľnohospodárstve stratové podniky (33 %) s rozdielnou úrovňou straty na podnik. Osobitnú skupinu podnikov s podielom 6,5 % tvorili vysoko stratové podniky so stratou 280 tis. € a viac na podnik. Tieto podniky (počtom 89) vytvorili až 73 % z celkovej straty stratových podnikov v poľnohospodárstve. Kritické až rizikové zo stratových podnikov sú podniky (17), s extrémnymi stratami vyššími ako 1 mil. € na podnik, dokonca až 5 mil. € na podnik. Táto skupina podnikov výrazne negatívne ovplyvňuje úroveň priemerného výsledku hospodárenia a prispieva k polarizácii podnikov.

Graf 1

Prameň: ŠÚ SR (2011 -2014), r. 2015 odhad NPPC-VÚEPP z IL MPRV SR

Source: Statistical Office of the Slovak Republic (2011-2014), year 2015 estimation of National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy based on Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic

Poľnohospodárske podniky uplatňovali naďalej flexibilitu uvoľňovania a zamestnávania pracovných síl vzhľadom na sezónnosť a štruktúru výroby. Aj pri klesajúcej produkčnej výkonnosti v prvotnej poľnohospodárskej výrobe došlo k zvýšeniu zamestnanosti (1,6 %) a tým zvýšeniu osobných nákladov (5,8 %). Prispeli k tomu diverzifikácia výroby, finalizácia produkcie a nárast tržieb z doplnujúcich nepoľnohospodárskych činností, najmä z agroturistiky (23,4 %) smerujúcich k vytváraniu pracovných príležitostí.

Podobne ako v minulých rokoch aj v roku 2015 významný podiel na výnosoch v poľnohospodárstve dosiahli podpory (36,8 %) z európskych a národných zdrojov, ktoré čiastočne kompenzovali stratu. Bez podpôr by väčšina poľnohospodárskych podnikov bola stratová. Využitie podpôr usmerňoval manažment poľnohospodárskych podnikov.

Celková zadlženosť majetku v poľnohospodárstve medziročne vzrástla o 1,6 p.b. a dosiahla 47,5 % a to pri rýchlejšom raste záväzkov (9,5 %) ako vlastného imania (2,0 %). Aj rok 2015, podobne ako predchádzajúce dva roky, bol rokom „lacných peňazí“, čo sa odrazilo aj v klesajúcich nákladoch na úvery, t.j. v úrovni úrokových sadzieb a na zvýšenom dopyte poľnohospodárov po úveroch. Úverová zadlženosť majetku dosiahla 14,8 %, čo bolo o 1,1 p.b. viac ako pred rokom.

Úvery celkom do poľnohospodárstva v roku 2015 sa medziročne zvýšili o 13,9 % na 543,3 mil. €, z toho krátkodobé s dobou splatnosti do 1 roka predstavovali 272,9 mil. €, strednodobé od 1 do 5 rokov 102,0 mil. € a dlhodobé nad 5 rokov 168,3 mil. € (Tab.4).

V štruktúre celkových úverov prevládali krátkodobé úvery s najvyšším podielom 50,2 %, ktorých objem medziročne vzrástol až o 13,7 % (Graf 2). Krátkodobé úvery boli rozhodujúce, najmä z hľadiska prevádzky poľnohospodárskych podnikov a bezproblémových záruk, realizovaných prostredníctvom podpôr – priamych platieb z EÚ. Význam krátkodobých úverov bol pre poľnohospodárov rozhodujúci hlavne na preklopenie časového nesúladu medzi potrebou financovania poľnohospodárskych aktivít a reálnym vyplatením podpory z Poľnohospodárskej platobnej agentúry. Išlo hlavne o plynulé financovanie v čase nevyhnutných výdavkov z dôvodu sezónneho charakteru poľnohospodárskej činnosti, hlavne v období zakladania úrody a zberových prác. Prostredníctvom tohto úveru, poľnohospodári mohli získať až 100 % z predpokladaných priamych platieb na príslušný rok ešte pred ich vyplatením z PPA.

Najnižší podiel (18,8 %) v štruktúre úverov mali strednodobé úvery s dobou splatnosti od jedného do piatich rokov a ich stav medziročne vzrástol o 10,6 %.

Medziročne sa najviac zvýšili dlhodobé úvery so splatnosťou viac ako 5 rokov, tieto vzrástli až o 16,2 %, čo možno pripísať investíciám do dlhodobého hmotného majetku. Značne sa zvýšili rizikové úvery (13,7 %), ktoré z celkového objemu úverov v roku predstavovali 6 %.

Poľnohospodárske podniky podporami z EÚ realizovanými Poľnohospodárskou platobnou agentúrou ručili za úvery a tak si udržali ekonomickú bonitu na úverovom trhu o čom svedčí aj nárast krátkodobých úverov (13,7 %) do tohto odvetvia na financovanie prevádzkového cyklu poľnohospodárskej výroby. Zárukami podniky zabezpečili úvery a znížili rizikovosť ich splácania. Komerčné banky vyžadovali od podnikov garancie splátok úverov z priamych platieb bez adekvátneho úrokového zvýhodnenia, ktoré by znížilo

nákladovú náročnosť úverov a zlepšilo finančnú situáciu podnikov. Aj v roku 2015 sa v nedostatočnej hotovostnej likvidite nachádzali aj prosperujúce podniky s diverzifikovanými podnikateľskými aktivitami.

Niektoré komerčné banky, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, ponúkali podnikom investičný úver na kúpu poľnohospodárskej pôdy s dlhodobou splatnosťou so záložným právom na nakupovanú pôdu, resp. inú pôdu v ucelených parcelách, alebo inú formu zabezpečenia. Poľnohospodárska pôda je v súčasnosti málo využívaným zabezpečením pri poskytnutí úverov a to z dôvodu jej rozdrobenosti a neusporiadaných vlastníckych vzťahov. Napriek tomu v roku 2015 sa zvýšili úvery na nákup poľnohospodárskej pôdy a pohybovali sa najviac v rozpätí od 3000 do 330 000 €. Pričom niektoré banky poskytovali úvery bez ohraničenia maximálnej výšky. Väčší význam nadobúda úverový produkt pre poľnohospodárov s názvom „Moja pôda“, prostredníctvom ktorého je možné financovať nákup poľnohospodárskej pôdy. Na základe dohody MPRV SR so Slovenskou záručnou a rozvojovou bankou (SZRB) si môžu poľnohospodári pôdu výhodnejšie kupovať od roku 2013. Od roku 2016 je k dispozícii úverový produkt „Moja pôda“ dostupný aj pre mladých farmárov, ktorí nemajú dostatok kapitálu na ručenie úverov.

Poľnohospodári využívali z komerčných bánk nasledovné možnosti úverovania:

Financovanie prevádzky:

- *Kontokorentný úver* - ako operatívny nástroj financovania okamžitých prevádzkových potrieb a sezónnosť potrieb, úver je čerpaný na bežnom účte až do výšky stanoveného dohodnutého debetného rámca (limitu).
- *Revolvingový úver* - nástroj na čerpanie ďalších prevádzkových potrieb, s opakovaným čerpaním a splácaním, podľa dohodnutých úverových rámcov,
- *Úver na obežný majetok* - úver na plynulé financovanie prevádzkových potrieb, nákupu zásob materiálu, surovín, polotovarov a hotových výrobkov, pohľadávok voči odberateľom do lehoty splatnosti, krytia sezónnej nerovnomernosti hospodárskej činnosti,
- *Termínovaný alebo revolvingový úver zabezpečený záložným právom na skladiskové záložné listy* – na financovanie dočasného uskladnenia úrody v súlade s ustanoveniami zákona č.144/1998 Z.z. o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste.

Financovanie investícií:

- *Strednodobý alebo dlhodobý investičný úver* na financovanie dlhodobých investičných zámerov s poskytnutím maximálne obvyčajne na 10 rokov od uzatvorenia úverovej zmluvy s možnosťou jeho využitia na spolufinancovanie projektov s podporou fondov EÚ v rámci Programu rozvoja vidieka - na obstaranie strojov, technológií, poľnohospodárskych objektov, na projekty revitalizácie krajiny, obnoviteľných zdrojov energie, na nákup poľnohospodárskej pôdy. Jedná sa o zdroje na zabezpečenie povinnej miery spolufinancovania projektov s podporou štrukturálnych EÚ fondov.
- *Investičný úver (FLEXI úver)* na financovanie nákupu pozemkov na území Slovenskej republiky, ktoré sú určené na poľnohospodársku výrobu.

Úvery za poľnohospodárstvo

(v tis. €, index v %)

Loans in agriculture (in thousand EUR, index in %)

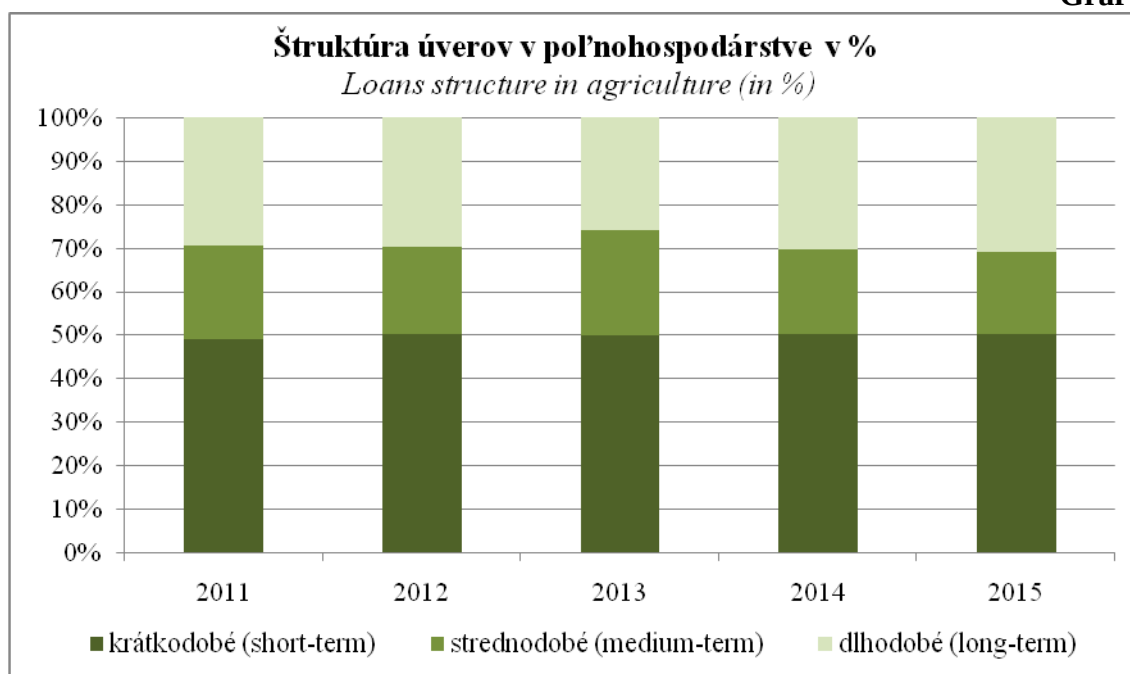
Tab. 4

Rok/ukazovateľ ¹	Úvery ²				z toho: rizikové úvery ⁷
	Krátko dobé ³	– Strednodobé od 1 – 5 rokov ⁴	Dlhodobé nad 5 rokov ⁵	Spolu ⁶	
2014	239 946	92 232	144 904	477 082	28 727
2015	272 931	102 025	168 306	543 262	32 667
Index 2015/2014 ⁸	113,7	110,6	116,2	113,9	113,7

Prameň: NBS, Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2015- predbežné údaje

1/ year/indicator, 2/ loans, 3/ short-term, 4/ medium-term from 1 up to 5 years, 5/ long-term over 5 years, 6/ total, 7/ thereof: risk loans, 8/ Source: National Bank of Slovakia, Note: The data are including loans for forestry and fisheries, the year 2015 - preliminary data

Graf 2

Prameň: NBS

Source: National Bank of Slovakia

Podnikateľské prostredie v poľnohospodárstve ovplyvňuje aj **daňová politika**, ktorá je všeobecne platná pre národné hospodárstvo a neplatia pre odvetvie osobitné daňové úľavy. V roku 2015 sa znížil objem daní v porovnaní s rokom 2014 (Tab.5). Poľnohospodárske podniky odvedli na priamych daniach do štátneho rozpočtu SR a do rozpočtov miest a obcí 52,3 mil. €, čo bolo o 5,2 % menej ako pred rokom. Viac ako pred rokom bolo odvedené na dani z príjmov (4,1 %) k čomu prispeli aj daňové licencie (minimálna daň z príjmov pre právnické osoby). Tiež bol odvedený mierne vyšší výber daní z pozemkov (0,1 %). Znížil sa výber daní zo stavieb (6,4 %) a z cestnej dane (24,4 %).

Z nepriamych daní, najmä čerpanie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty, bolo vo výške 18,7 mil. €. Na spotrebných daniach bolo odvedené 53 tis. €, čo bolo o 27,4 % menej ako pred rokom.

V štruktúre daní dominovali priame dane. Z priamych daní najvyšší objem dosiahla daň z nehnuteľností (31,8 mil. €), najmä daň z pozemkov (27,7 mil. €), ktorou sa naplňajú rozpočty miest a obcí.

Dane a platby do fondov za poľnohospodárstvo (v tis. €, index v %)

Taxes and payments to funds in agriculture (in thousand EUR, index in %)

Tab. 5

Ukazovateľ/ rok ¹	2014	2015	Index 2015/2014	Rozdiel 2015-2014
Priame dane ²	55 184	52 339	94,8	-2 845
-daň z príjmov ³	19 672	20 487	104,1	815
-daň z nehnuteľností ⁴	32 115	31 852	99,2	-263
z toho z: pozemkov ⁵	27 641	27 663	100,1	22
stavieb ⁶	4 474	4 189	93,6	-285
- cestná daň ⁷	3 397	2 569	75,6	-828
Nepriame dane ⁸	-6 231	-18 660	299,5	-12 429
-DPH ⁹	-6 304	-18 713	296,8	-12 409
-spotrebné dane ¹⁰	73	53	72,6	-20
Dane spolu priame a nepriame ¹¹	48 953	33 679	68,8	-15 274
Platby do fondov ¹²	110 314	104 896	95,1	-5 418

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

1/ indicator/year, 2/ direct taxes, 3/ income tax, 4/ property tax, 5/ of which: estates, 6/ buildings, 7/ road tax, 8/ indirect taxes, 9/ VAT, 10/ excise taxes, 11/ direct and indirect taxes in total, 12/ payments to funds, 13/ Source: Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, database of National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

Poistenie je dôležitým nástrojom kompenzujúcim škody z následkov nepredvídaných udalostí na poľnohospodárskej produkcii a ostatnom majetku. Jeho dosah je rozhodujúci a docenený formou čiastočnej kompenzácie výpadku príjmov v dôsledku škôd spôsobených na úrode plodín, zvieratách a majetku poľnohospodárskych podnikov. Poistenie poľnohospodárskych podnikov je dobrovoľné na zmluvných podmienkach komerčných poisťovní. V roku 2015 si poľnohospodárske podniky poistili v komerčných poisťovniach majetok, úrodu a zvieratá. Okrem možností využitia komerčného poistenia, si podniky diverzifikovali vplyv rizík prostredníctvom optimalizácie štruktúry výroby, tvorbou vlastných finančných rezerv, hedžingu komodít a futures obchodov na burze.

Rok 2015 bol podľa škodového priebehu rizikovo podpriemerný a zo zaplateného poistného na poistení majetku, plodín a zvierat bolo podnikom vyplatené menej ako polovica náhrady škôd. Na poistnom zaplatili poľnohospodárske podniky komerčným poisťovniam 20,5 mil. € a na náhradách škôd dostali 8,1 mil. € (Tab.6). Podiel náhrad škôd z centralizovaného fondu komerčných poisťovní na zaplatenom poistnom poľnohospodárskych podnikov dosiahol 39,6 %, čo bolo medziročne o 4,7 p.b. viac ako pred

rokom v dôsledku vyššieho objemu vyplatených náhrad škôd (Graf 3). Najviac poistného bolo zaplatené na poistení majetku (12,7 mil. €), ale aj pri ňom dosahovala škodovosť (podiel náhrad škôd k zaplatenému poistnému) len 47,1 %. Pri plodinách dosahovala škodovosť 27,2 % pri zvieratách 28,3 %.

Poľnohospodárske podniky obdržali z komerčných poisťovní finančné prostriedky vo výške 69 tis. € aj na zábranné opatrenie predchádzaniu rizík. Objem týchto prostriedkov sa medziročne znížil o 59 %.

Priebeh poistenia plodín a zvierat (bez majetku) dokumentuje zaplatené poistné v roku 2015 vo výške 7 855 tis. € a náhrady škôd z komerčných poisťovní 2 158 tis. €, čo bolo len 27,5 % zaplateného poistného.

Pol'nohospodárske poistenie (v tis. €, index v %)

Agricultural insurance (in thousand EUR, index in %)

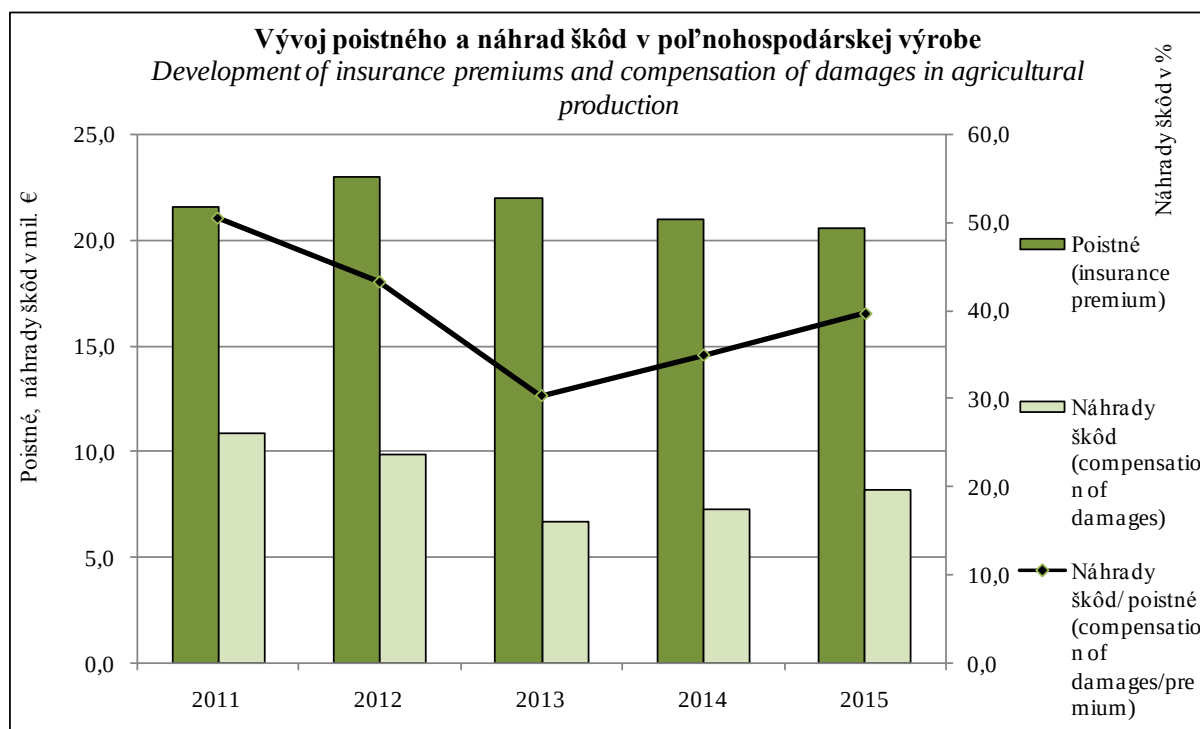
Tab. 6

Ukazovateľ/ rok ¹	2014	2015	Index ¹⁰ 2015/2014	Rozdiel ¹¹ 2015 - 2014
Poistné ²	21 007	20 553	97,8	-454
- majetok ³	12 684	12 698	100,1	14
- plodiny ⁴	6 614	6 108	92,3	-506
-zvieratá ⁵	1 709	1 747	102,2	38
Náhrady škôd ⁶	7 327	8 135	111,0	808
- majetok ³	5 493	5 977	108,8	484
- plodiny ⁴	1 543	1 663	107,8	120
-zvieratá ⁵	151	495	327,8	344
Podiel náhrad škôd zo zaplateného poistného v % ⁷	34,9	39,6	113,5	5
Prostriedky z poisťovní na zábranné opatrenia škôd ⁸	169	69	40,8	-100
Podiel náhrad škôd vrátane zábranných opatrení zo zaplateného poistného v % ⁹	35,7	39,9	-	4

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP ¹²

1/ indicator / year, 2/ insurance premium, 3/ property, 4/ crops, 5/ animals, 6/ compensations for damage, 7/ share of compensations for damage from paid insurance premiums (in %), 8/ funds of insurance companies to damage prevention measures, 9/ share of compensations for damage including prevention measures from paid insurance premiums (in %), 10/ index, 11/ difference, 12/ Source: Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, database of National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

Graf 3

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Source: Central database of the Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, database of National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

V rámci projektových podpôr Opatrenia 5 – Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby poškodeného prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení a Podopatrenia: 5.1– Podpora na investície do preventívnych opatrení zameraných na zníženie následkov pravdepodobných prírodných katastrof, nepriaznivých poveternostných udalostí a katastrofických udalostí, bolo vyplatených 146,8 tis. € na podporu poistenia úrody vinogradov proti prírodným katastrofám, nepriaznivým poveternostným udalostiam, výskytu chorôb viniča a zamoreniu škodcami

Výsledky hospodárenia poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností

V roku 2015 sa prehĺbili rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami (Tab.7, Graf 4). Na základe databázy údajov z Informačných listov MPRV SR⁴⁾ ziskových bolo 67 % podnikov právnických osôb, čo bolo o 5 p.b. menej ako v roku 2014. Vyšší podiel ziskových podnikov dosiahli obchodné spoločnosti (74 %) ako poľnohospodárske družstvá (53 %). Podpory boli poskytnuté podľa rovnakých kritérií a podmienok obidvom právnym formám, tak poľnohospodárskym družstvám ako aj obchodným spoločnostiam.

⁴⁾ Ekonomické a finančné ukazovatele, prepočítané na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, boli získané z údajov, ktoré zabezpečilo MPRV SR formou Informačných listov, uložených v CD MPRV SR na NPPC-VÚEPP. Hodnotený súbor zahŕňa 2 501 subjektov právnických a fyzických osôb. Keďže Informačné listy zachytávajú údaje z poľnohospodárskych podnikov, ktoré obhospodarujú 78,4 % výmery využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska a tvoria súbor, ktorý nie je vyčerpávajúci, preto sa jeho výsledky prepočítali na ha p. p. (podľa deklarácie poľnohospodárskych pozemkov – LPIS).

Ekonomické údaje poľnohospodárskych podnikov – právnické osoby

(v €. ha⁻¹ p. p., v %)

Economic data of agricultural enterprises – legal persons

(EUR per hectare of agricultural land, in %)

Tab. 7

Ukazovateľ ¹	Právnické osoby ²			Poľnohosp. družstvá ³			Obchodné spoločnosti ⁴		
	2014	2015	Index	2014	2015	Index	2014	2015	Index
Pridaná hodnota ₅	266,5	238,8	89,6	275,8	220,7	80,0	254,8	251,2	98,6
Podpory spolu ⁶	301	305	101,3	307	317	103,3	293	291	99,3
- neinvestičné podpory ⁷	294	282	95,9	301	296	98,3	286	268	93,7
Výroba ⁸	1181	1138	96,4	1071	997	93,1	1273	1259	98,9
Nákladovosť výnosov ⁹	98,7	98,8	-	98,9	104,4	-	98,5	95,6	-
Zadlženosť majetku v % ¹⁰	45,9	47,2	-	34,4	35,8	-	54,3	55,0	-
Podiel ziskových podnikov v % ¹¹	72	67	-	66	53	-	75	74	-

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP ¹²

Vypracoval: NPPC-VÚEPP ¹³

1/ indicator, 2/ legal persons, 3/ agricultural cooperatives, 4/ trading companies, 5/ value added, 6/ subsidies in total, 7/ non-investment support, 8/ production, 9/ income costs, 10/ debt to property ratio in %, 11/ Share of profitable companies in %, 12/ Source: Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, database of National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy, 13/ processed by: National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

Efektívnosť hospodárenia ostala naďalej diferencovaná podľa organizačných foriem hospodárenia. Obchodné spoločnosti hospodárili efektívnejšie a dosiahli mierne nižšiu nákladovosť výnosov, napriek tomu úroveň pridanej hodnoty je dlhodobo vyššia v poľnohospodárskych družstvách a tým aj podiel pridanej hodnoty na výrobe bol vyšší v poľnohospodárskych družstvách (22,1 %) ako v obchodných spoločnostiach (20,0 %). Pretrvávajúce diferencie v efektívnosti hospodárenia v rozdielnych právnych formách sú dôsledkom štruktúry výroby s preferenciou rastlinnej výroby pred živočíšnou a vyššej úspornosti nákladových faktorov, najmä pracovných nákladov v obchodných spoločnostiach. Vyššiu nákladovosť výnosov v poľnohospodárskych družstvách ovplyvnila vyššia zamestnanosť v prepočte na 100 ha p.p. (2,5 osôb) ako v obchodných spoločnostiach (2,0 osoby), čo sa odrazilo vo vyšších pracovných nákladoch ako aj vyššom podiele mzdových nákladov na celkových nákladoch v poľnohospodárskych družstvách (12,4 %), ako v obchodných spoločnostiach (9,3 %). V ostatných rokoch sa poľnohospodárske družstvá vnútorne premieňajú na kapitálové spoločnosti s majoritným majetkovým podielom len niekoľkých členov, obdobne ako vo väčšine obchodných spoločností a obdobne redukujú pracovne náročnejšie odvetvia výroby a zamestnanosť.

Vyššia efektívnosť hospodárenia v obchodných spoločnostiach s medziročne klesajúcou nákladovosťou výnosov na úroveň 95,6 €, môže byť odrazom nielen úspor z rozsahu výroby

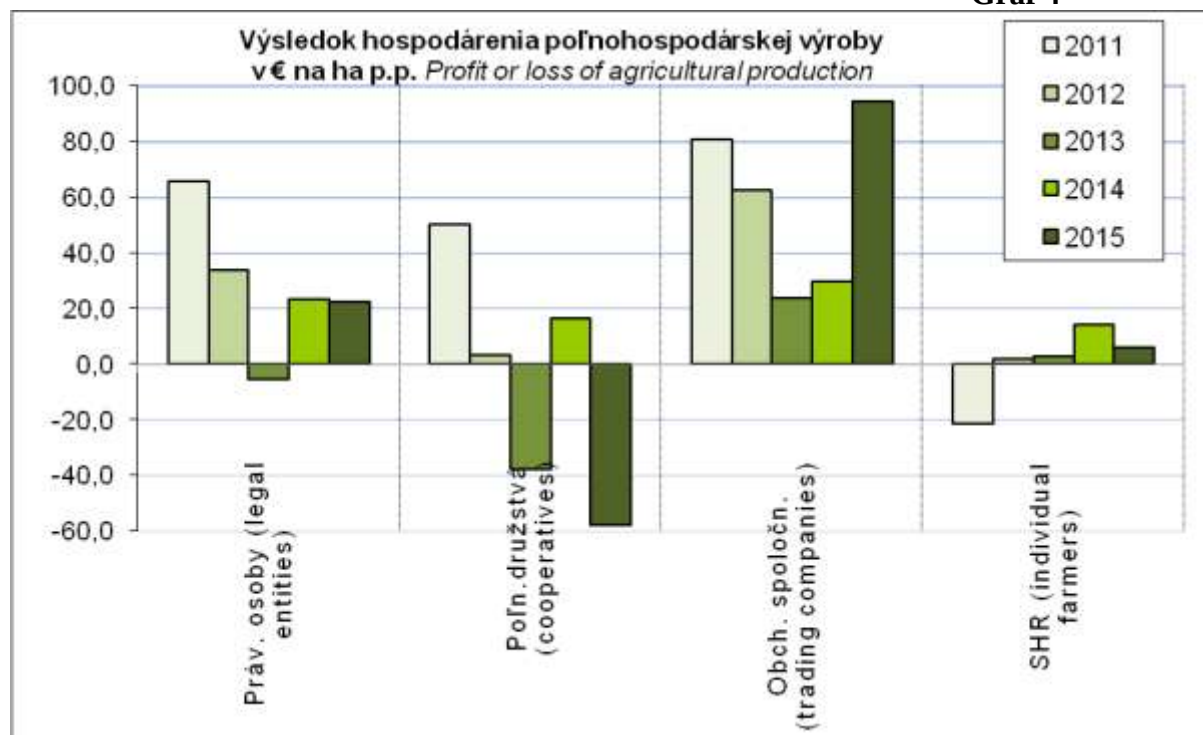
s nižším podielom najmä živočíšnej výroby, ale aj 11,2-krát vyšších tržieb z predaja tovaru ako u poľnohospodárskych družstiev.

Vyššia intenzifikácia výroby a tým aj úroveň výroby na hektár bola v obchodných spoločnostiach, kde úroveň výrobnnej spotreby na tvorbe pridanej hodnoty dosahovala (4,2 €), kým v poľnohospodárskych družstvách (3,5 €), čo bolo spôsobené v obchodných spoločnostiach nižšou pridanou hodnotou a vyššou výrobnou spotrebou. Vyššie intenzifikačné vklady v obchodných spoločnostiach boli podmienené aj dominantnejšou rastlinnou výrobou.

Aj v zadlžení majetku boli diferencie medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Úroveň zadlženosti majetku bola vyššia v obchodných spoločnostiach (55 %), ako v poľnohospodárskych družstvách (35,8 %), čo je dôkazom vyššej ekonomickej bonity obchodných spoločností voči komerčným bankám z hľadiska cash flow a tým splácania najmä dlhodobých úverov.

Pretrvávajúce diferencie vo výsledkoch hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami sú spôsobené aj doznievajúcimi vplyvmi vzniku obchodných spoločností, ktoré väčšinou vznikli z bonitných častí majetku poľnohospodárskych družstiev, bez prevzatia adekvátnych záväzkov voči bankám a obchodným partnerom ako aj bez vyrovnania podielov, čo predurčilo nižšiu nákladovosť výroby obchodných spoločností.

Graf 4

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Poznámka: U SHR je zohľadnený osobný dôchodok roľníka vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve; Vypracoval: NPPC-VÚEPP

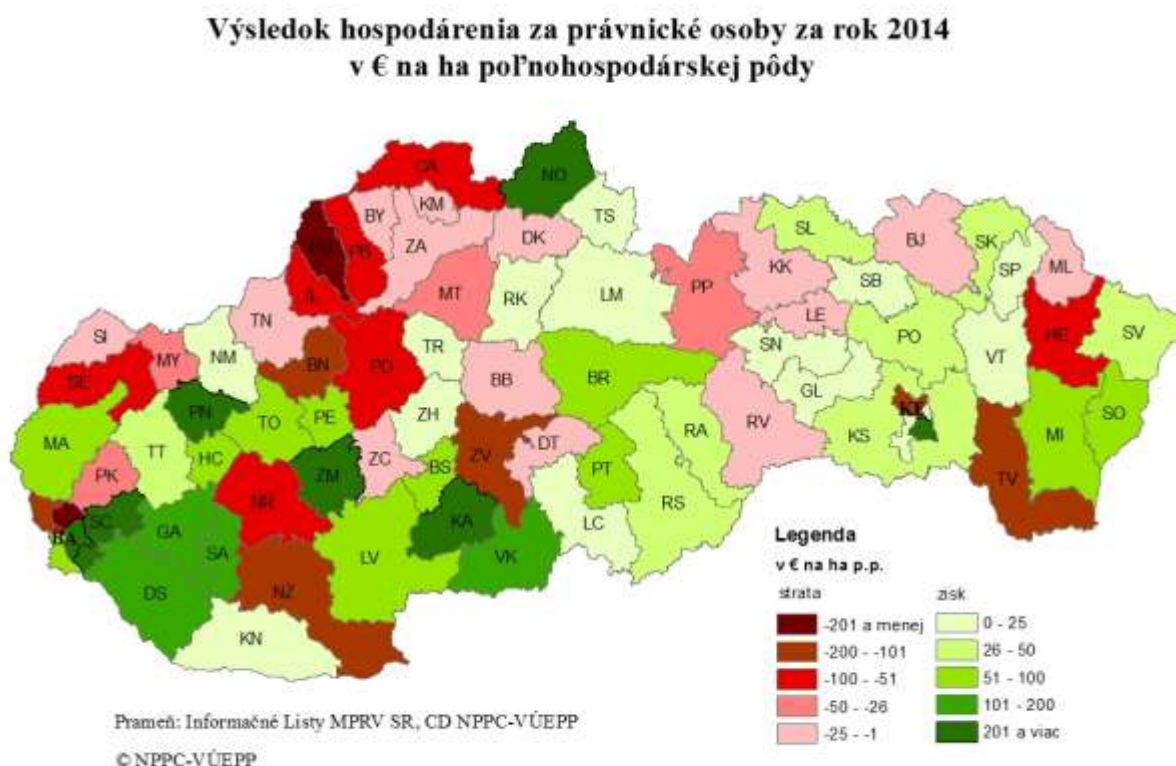
Source: Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, database of National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

Note: Among individual farmers it is taken into consideration personal income calculated on average wage level in the agriculture;

Processed by: National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

Profit or loss of legal entities in the year 2014 (in Eur per hectare of agricultural land)

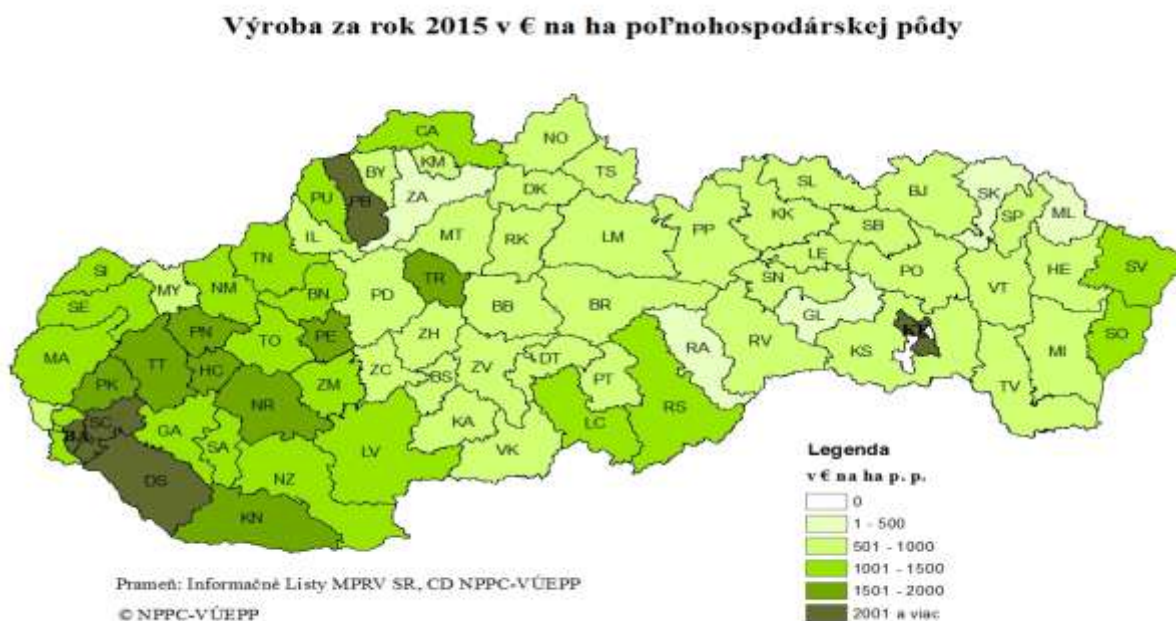
Mapa 1

Intenzita výroby bola vyššia v južnejších okresoch (Mapa 1).

Mapa 2

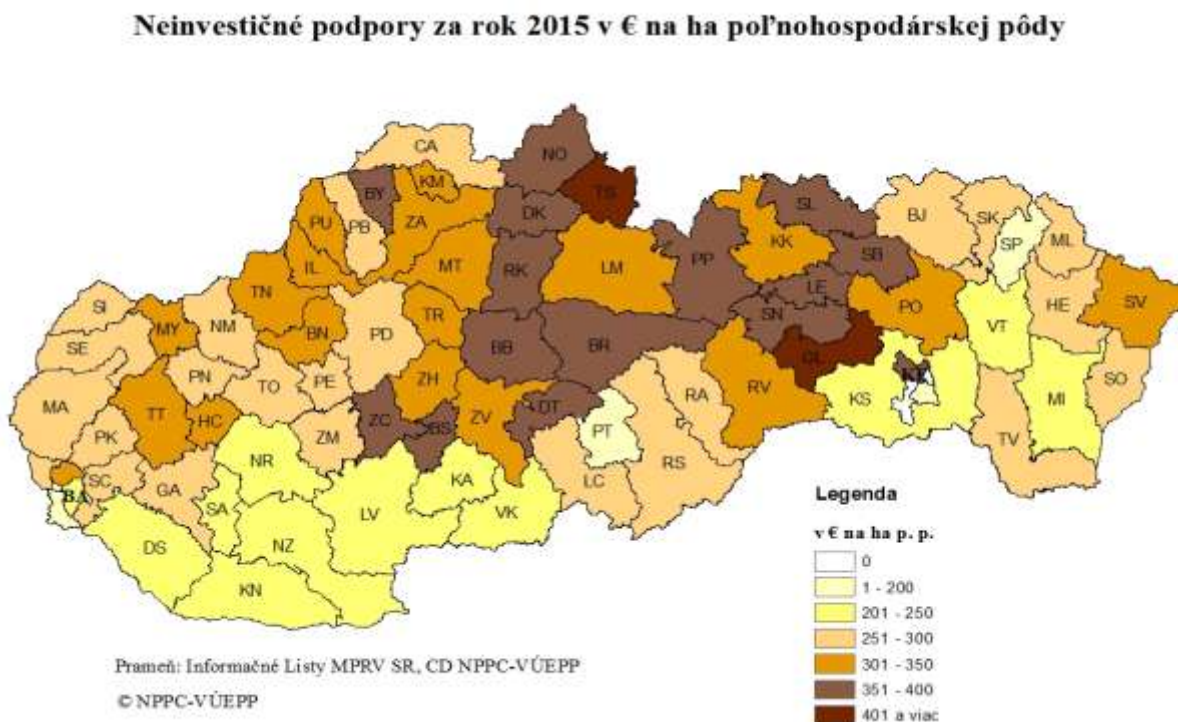
Production in the year 2015 (in Eur per hectare of agricultural land)

Neinvestičné podpory prepočítané na hektár p.p. boli diferencované a úrovňou boli vyššie v okresoch s horšími prírodnými podmienkami, najviac v severných okresoch spadajúcich do Trenčianskeho, Žilinského a Prešovského kraja (Mapa 2).

Mapa 3

Non-investment support in the year 2015 (in Eur per hectare of agricultural land)

Výsledky hospodárenia samostatne hospodáriacich roľníkov - fyzických osôb

V roku 2015 bolo v databáze Informačných listov MPRV SR sledovaných 1140 Samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) - fyzických osôb, ktorí obhospodarovali, podľa evidencie LPIS, 10,4 % z celkovo využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska. Počet sledovaných SHR sa medziročne zvýšil (20 %) k čomu prispeli aj opatrenia na podporu mladých začínajúcich farmárov. Výsledky hospodárenia SHR boli značne rozdielne v závislosti od veľkosti obhospodarovanej plochy, ale väčšina podnikov v priemere Slovenska bola zisková.

Podľa metodiky, nezahŕňajúcej osobný dôchodok roľníka do výsledku hospodárenia, dosiahlo až 84,5 % podnikov SHR kladný výsledok hospodárenia (príjmy - výdavky) v priemere 63,3 €·ha⁻¹ p.p., ktorý sa medziročne zvýšil takmer o 3,1 % (Tab.8). Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka v nákladoch-výdajoch (vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve), by SHR dosiahli výrazne nižší výsledok hospodárenia (6,1 € ha⁻¹ p.p.).

Podľa výmery obhospodarovanej pôdy najviac podnikov SHR (96,1 %) v roku 2015 hospodáril, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, na výmere do 500 ha p.p. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia, bez osobného dôchodku ako aj vrátane osobného dôchodku roľníka, dosiahli SHR hospodáriaci na výmere nad 500 ha p.p., kde bol aj najvyšší podiel

ziskových podnikov. Úroveň výsledku hospodárenia v tejto skupine podnikov SHR výrazne ovplyvnili podpory, ktoré sa prejavili ako výhoda z rozsahu, čo potvrdzuje aj najnižšia nákladovosť príjmov (92,8 %). Kladný výsledok hospodárenia (príjmy – výdaje) bol dosiahnutý v priemere u všetkých intervalov výmery hospodárenia. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka bol výsledok hospodárenia podstatne nižší a v podnikoch hospodáriacich na malých výmerách do 100 ha p.p. boli SHR v priemere stratoví, najviac podniky do 50 hektárov. S veľkosťou obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy sa zvyšovala aj úroveň výsledku hospodárenia.

Výsledok hospodárenia ovplyvnila nákladovosť výroby, ktorá sa medziročne len mierne zvýšila (0,3 %) a tempo rastu príjmov ako aj výdavkov bolo rovnaké (8 %). Rozhodujúci vplyv mali aj podpory, bez ktorých by väčšina SHR bolo stratových, podobne ako pri právnických osobách.

Výsledok hospodárenia SHR v porovnaní s právnickými osobami ovplyvnili:

- nižšia nákladová náročnosť najmä v oblasti výdavkov na prácu, vplyvom nižších mzdových nákladov a tým aj odvodov do fondov (využívanie podnikov služieb a účtovne nezahrnutého osobného dôchodku do výdavkov),
- nižšie náklady na odpisy a udržiavanie HIM (nižšia majetková vybavenosť HIM oproti právnickým osobám).

Výsledok hospodárenia a počet podnikov SHR podľa intervalov poľn. pôdy

v € na ha p.p., index v %

Profit or loss development and number of enterprises (individual farmers) by the intervals of agricultural land

(€ per hectare of agricultural land; index in %)

Tab. 8

Interval poľn. pôdy ¹	Počet podnikov ²		Výsledok hospodárenia (príjmy – výdaje) ³			Výsledok hospodárenia (príjmy – výdaje – osobný dôchodok SHR) ⁴			Nákladovosť príjmov ⁵	
	2014	2015	2014	2015	Index	2014	2015	Index	2014	2015
0,1 - 50	236	351	43,2	78,5	181,7	-268,0	-223,6	83,4	98,3	97,1
51 - 100	262	325	57,0	66,1	116,0	-48,4	-42,4	87,6	94,6	93,3
101 - 500	405	420	48,3	46,5	96,3	10,4	8,8	84,6	95,5	95,7
nad 501	48	44	87,8	98,0	111,6	80,1	88,5	110,5	92,3	92,8
Spolu	951	1140	61,4	63,3	103,1	14,2	6,1	43,0	94,6	94,9

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

1/ interval of agricultural land, 2/ number of enterprises, 3/ profit or loss (revenues – expenditures), 4/ profit or loss (revenues – expenditures, personal income of individual farmers), 5/ cost of revenues

Source: Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, database of National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

Medziročne vzrástli takmer všetky príjmové položky najviac príjmy za tovar (48 %), ktoré z hľadiska objemu neboli rozhodujúce. V štruktúre príjmov dominovali príjmy z predaja výrobkov a služieb (57,1 %), nasledovali ostatné príjmy - podpory (24,7 %) a tržby za predaj tovaru (18,2 %). V priemere dosiahli SHR na ha p.p. 1234,6 € príjmov a 1171,3 € výdavkov.

Zvýšenie výdavkov bolo spôsobené zvýšením všetkých výdavkových položiek, najviac výdavkov na mzdy (12 %) a služby (9 %).

K stabilizácii príjmov SHR prispela aj diverzifikácia služieb, najmä v agroturistike ako aj systém ekologického poľnohospodárstva, tak v rastlinnej ako aj v živočíšnej výrobe.

Medziročne vzrástli tržby nielen z rastlinnej (2,4 %), ale najmä zo živočíšnej výroby (20,3 %) predovšetkým u podnikov v systéme ekologického poľnohospodárstva (47,9 %). SHR svoju výrobnú činnosť zameriavali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, najmä na rastlinnú výrobu, ktorá bola nákladovo menej náročná ako živočíšna výroba a prinášala väčšie efekty. Tržby z rastlinnej výroby boli až 13 krát vyššie ako tržby zo živočíšnej výroby.

Celkové výdavky boli o 5,1 % nižšie ako príjmy. V štruktúre výdavkov najvyššiu položku tvorili najmä zásoby (46,4 %), ostatné výdavky (23,8 %) a výdavky na služby (21,4 %). Nižší podiel v štruktúre výdavkov pripadá na mzdy (4,8 %) a platby poistného a príspevky do fondov (3,6 %). Výdavky na prenájom poľnohospodárskej pôdy dosahovali len 3,2 %, čo je odlišná situácia ako u právnických osôb, ktoré majú v prenájme rozhodujúci podiel (85,3 %) poľnohospodárskej pôdy. Z toho možno dedukovať, že značná časť SHR hospodári na vlastnej pôde.

SHR zveľaďovali celkový majetok, ktorého hodnota sa medziročne zvýšila (20,1 %) takmer u všetkých veľkostných skupín podnikov (okrem 51 -100 ha) najviac v podnikoch s výmerou nad 500 ha (39,2%). Nárast majetku nastal pod vplyvom zvýšenia dlhodobého hmotného (24,2 %) a dlhodobého nehmotného majetku (29,6 %). V štruktúre majetku dominantnou zložkou bol dlhodobý hmotný majetok (54,7 %).

SHR financovali investície tak z vlastných ako aj cudzích zdrojov o čom svedčí aj zvýšenie záväzkov (16,5 %) najmä úverov (58,9 %). Zásoby vzrástli (7,7 %) pod vplyvom nárastu všetkých ich zložiek najviac pohľadávok (17,5 %), materiálu (16,8 %), tovaru (9,6 %) a menej nedokončenej výroby (6,0 %). SHR sa nachádzali, tak ako v predchádzajúcich rokoch, v druhej platobnej neschopnosti s vyšším objemom pohľadávok ako záväzkov. Objem peňazí na účtoch v bankách medziročne vzrástol (17,2 %) najviac v podnikoch s vyššími výmerami poľnohospodárskej pôdy (88,3 %).

Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle

Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR dosiahol potravinársky priemysel SR (výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov) v roku 2015 kladný **výsledok hospodárenia** pred zdanením 152,3 mil. € (Tab.9).

Z hodnotených odborov potravinárskeho odvetvia výsledok hospodárenia klesol najvýraznejšie v odbore výroby a prípravy krmív pre zvieratá (52,7 %) a vo výrobe rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (47,9 %). Výraznejší pokles nastal tiež vo výrobe kakaa, čokolády a cukrovín (32,0 %), vo výrobe nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (30,4 %), vo výrobe piva a sladu (19,6 %). Výsledok hospodárenia klesol aj v odbore ostatných potravinárskych výrob5 (12,9 %), destilovania,

⁵ zahŕňa odbor spracovania čaju a kávy; výrobu cukru; výrobu korenín a chuťových prísad; výrobu pripravených pokrmov a jedla; výrobu a prípravu homogenizovaných a diétnych potravín a odbor výroby ostatných potravinárskych výrobkov inde neuvedených

úpravy a miešania alkoholu (10,3 %) a najmenej vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (1,2 %).

Vývoj výsledku hospodárenia za výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov

v mil. €, index v %

Profit or loss development in food, beverages and tobacco production

(in million EUR, index in %)

Tab.9

Ukazovateľ ¹	2013	2014	2015	Index 2015/14	Rozdiel ² 2015-14
Výnosy ³	4 509,6	4 324,5	4 255,1	98,40	-69,40
Náklady ⁴	4 375,0	4 196,0	4 102,9	97,78	-93,10
Výsledok hospodárenia ⁵	134,6	128,5	152,3	118,52	23,80

Prameň: ŠÚ SR, roky 2013-2014: www.statistics.sk; rok 2015 = ŠÚ SR na osobné vyžiadanie⁶ Poznámka: vrátane podnikov do 19 zamestnancov

1/ indicator, 2/ difference, 3/ revenues, 4/ costs, / profit/loss, 7/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, years 2013-14, year 2015 at personal request, 7/ Note: including enterprises with up to 19 employees

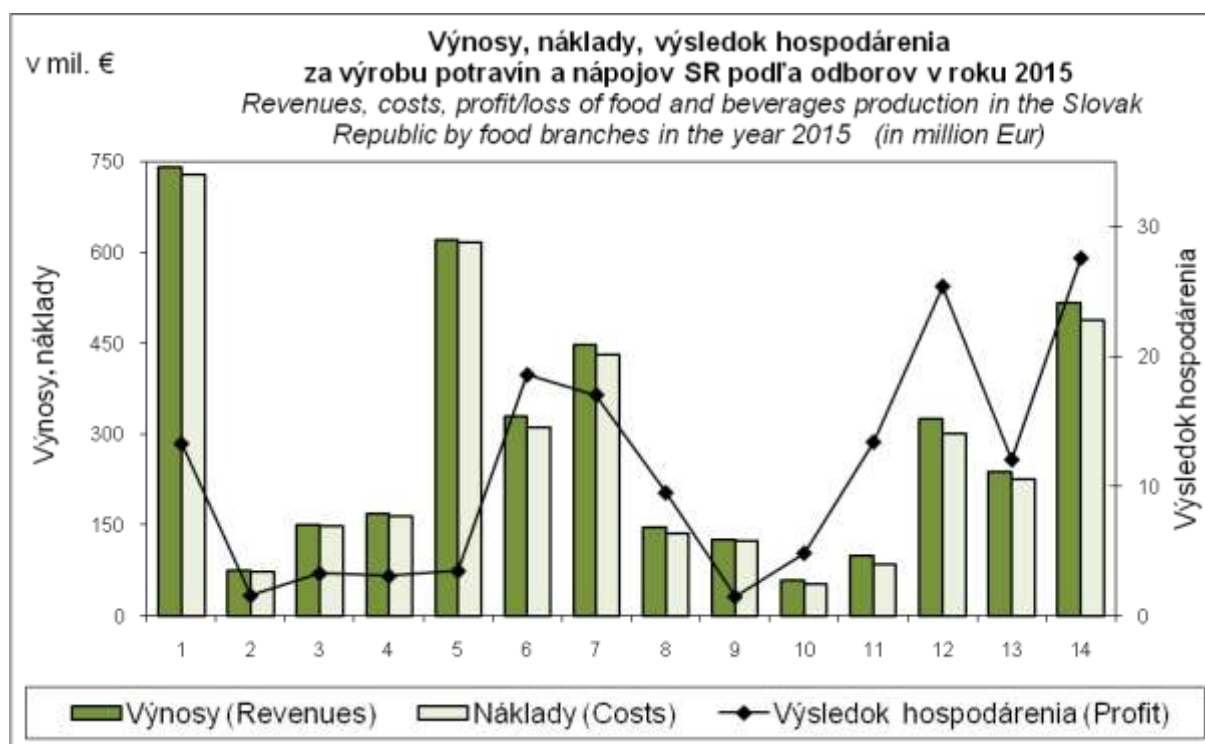
Rozhodujúci podiel na produkcii potravinárskych výrobkov z hľadiska výroby výrobkov mali podniky s 20 a viac zamestnancami (274 podnikov⁶) s vykázaným kladným výsledkom hospodárenia na úrovni 154,6 mil. €, ktorý medziročne klesol o 10,9 mil. € (6,6 %). Ziskové podniky z celkového počtu podnikov tvorili 68,2 %, ich podiel na celkovom počte podnikov medziročne klesol (o 2,38 p. b.). Ziskové podniky vytvorili zisk 228 mil. € a stratové podniky dosiahli stratu - 73 mil. €.

Výsledok hospodárenia najvýraznejšie medziročne zlepšil odbor výroby mliečnych výrobkov (5,4-násobne, o 2,8 mil. €). Zlepšenie nastalo aj v odboroch výroby vína (79,5 %), spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (47,2 %), spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (19,5 %), spracovania a konzervovania rýb, kôrovcov a mäkkýšov (16,3 %) a vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (3,4 %).

Najvyšší kladný výsledok hospodárenia (Graf 5) dosiahol odbor ostatných potravinárskych výrob (27,6 mil. €) a odbor výroby piva a sladu (25,4 mil. €). Významnejšiu úroveň výsledku hospodárenia dosiahol aj odbor výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (18,6 mil. €), výroby pečiva a múčnych výrobkov (17,0 mil. €), výroby vína (13,4 mil. €), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (13,3 mil. €) a vo výrobe nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (12,0 mil. €).

⁶ Výkaz Prod 3-04 - podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac, a nezahŕňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €; vrátane dopočtov so zohľadnením váh; zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov

Graf 5

1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov	8 Výroba kakaa, čokolády a cukrovín
2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov	9 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny	10 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
4 Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov	11 Výroba vína
5 Výroba mliečnych výrobkov	12 Výroba piva a sladu
6 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov	13 Výroba nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd
7 Výroba pečiva a múčnych výrobkov	14 Odbor ostatných potravinárskych výrob

Prameň: Prod 3-04, CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP¹⁵

1/ processing and preservation of meat and meat products, 2/ processing and preservation of fish, crustaceans and molluscs, 3/ processing and preservation of fruit and vegetables, 4/ manufacture of vegetable and animal oils and fats, 5/ manufacture of dairy products, 6/ manufacture of grain milling and starch products, 7/ manufacture of bakery and farinaceous products, 8/ manufacture of cocoa, chocolate and sugar confectionery, 9/ production and preparation of animal feeds, 10/ distilling, rectifying and blending of spirits, 11/ manufacture of wine, 12/ manufacture of beer and malt, 13/ manufacture of non-alcohol beverages and mineral and other bottled waters, 14/ branch of other food production, 15/ Source: Prod 3-04, Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

V priemere na 100 € výnosov sa v odvetví vynaložilo 96,2 € nákladov, čo bol v porovnaní s rokom 2014 nárast o 0,2 €, čím efektívnosť vynaložených nákladov mierne klesla.

Najvyššiu úroveň nákladovosti výnosov dosiahli odbory vo výrobe mliečnych výrobkov (99,4 €), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (98,8 €), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (98,2 €) a v odbore výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (98,2 €).

Najnižšiu úroveň nákladovosti výnosov a zároveň nižšiu ako priemer odvetvia potravinárstva zaznamenal odbor výroby vína (86,5 €), odbor destilovania, úpravy a miešania alkoholu (91,7 €), odbor výroby piva a sladu (92,2 €), odbor výroby kakaa, čokolády a cukrovínok (93,5 €), odbor výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (94,4 €), odbor ostatných potravinárskych výrob (94,6 €) a výroba nealkoholických nápojov (94,9 €).

Nákladovosť výnosov vzrástla najvýraznejšie vo výrobe kakaa, čokolády a cukrovínok (2,5 €) a vo výrobe nealkoholických nápojov (2,4 €). Zvýšenie nákladovosti výnosov sa prejavilo tiež v odbore výroby piva a sladu (2,1 €), vo výrobe rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (1,7 €), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (1,1 €), v destilovaní, úprave a miešaní alkoholu (0,6 €) a v odbore ostatných potravinárskych výrob (0,5 €).

Nákladovosť výnosov sa najvýznamnejšie znížila vo výrobe vína (6,5 €), ale výrazne miernejšie klesla tiež v spracovaní a konzervovaní rýb kôrovcov a mäkkýšov; v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov; v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny; vo výrobe mliečnych výrobkov a vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov.

Z celkových nákladov odvetvia potravinárstva vybrané nákladové položky predstavovali: spotreba materiálu energie a ostatných neskladovateľných dodávok 50,1 %, náklady na predaný tovar 16,9 %, spotreba nakupovaných služieb 13,3 % a odpisy 4,1 %.

Výroba výrobkov⁷ v roku 2015 dosiahla 3 846 mil. €, čo medziročne predstavovalo jej pokles o 1,8 %. K poklesu výroby výrobkov v odvetví prispel jej pokles v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (17,5 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (10,4 %), vo výrobe vína (9,6 %), vo výrobe mliečnych výrobkov (6,0 %), vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (5,3 %), v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (4,8 %), ale aj ďalších výrobných odboroch.

Výroba výrobkov sa zvýšila len v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (6,4 %), vo výrobe nealkoholických nápojov (5,0 %) a vo výrobe piva a sladu (0,7 %).

Pridaná hodnota medziročne klesla o 1,2 % na 725 mil. € a z produkcie výrobkov tvorila 19 %. Pridaná hodnota klesla najvýraznejšie v odbore výroby kakaa, čokolády a cukrovínok (25,3 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (23,9 %), vo výrobe rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (20,4 %), vo výrobe piva a sladu (10,8 %) a v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (8,3 %). Pridaná hodnota vzrástla len vo výrobe vína (16,5 %), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (13,5 %), vo výrobe mliečnych výrobkov (6,9 %) a vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (1,9 %).

Celkový majetok sa zvýšil o 5,1 % na 2 860 mil. €. Výraznejší nárast majetku sa prejavil vo výrobe vína (43,6 %), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (25,5 %), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (17,6 %), vo výrobe piva a sladu (5,6 %) a v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (5,0 %).

Celkový majetok klesol len spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (46,1 %), v odbore výroby a prípravy krmív pre zvieratá (11,5 %), vo výrobe rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (9,6 %), vo výrobe mlynárskych a škrobových výrobkov (4,8 %) a v odbore ostatných potravinárskych výrob (0,1 %).

⁷ v hodnotovom vyjadrení

Medziročný vývoj tržieb mal mierne klesajúcu tendenciu (Tab. 10, Graf 6).

Vývoj tržieb v mil. € a ich podiel na výnosoch v %

Development of sales (in million Eur) and their share on revenues (in %)

Tab. 10

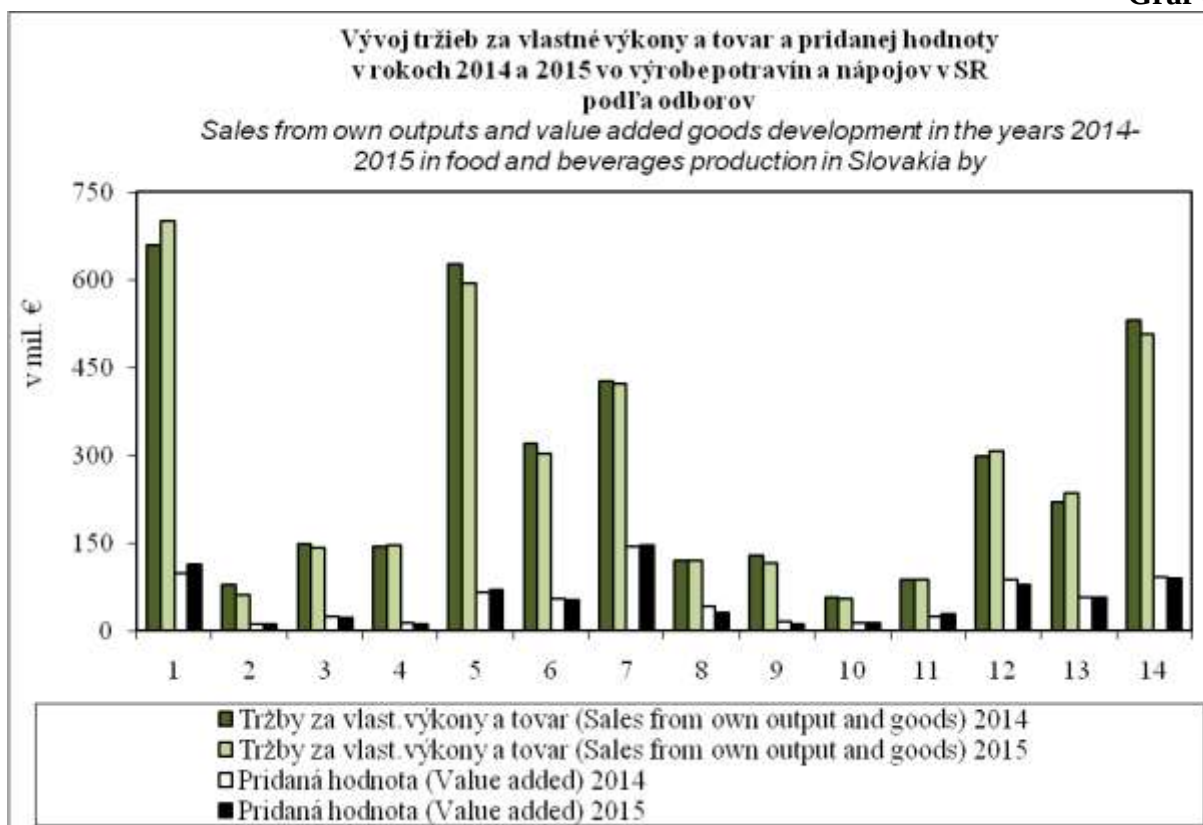
Ukazovateľ ¹	2014	2015	Index 2015/14	Podiel na výnosoch v % ⁵		
				2015	2014	Rozdiel 2015 - 14
Tržby za vlastné výkony a tovar ²⁾	3 843	3 790	98,6	93,61	93,88	0,27
- Tržby za vlastné výrobky a služby ³	2 995	2 957	98,7	72,95	73,24	0,29
- Tržby za predaj tovaru ⁴	848	833	98,2	20,66	20,64	-0,02

Prameň: Prod 3-04-ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP⁶

²⁾ v bežných odbytových cenách výrobcov potravinárskeho priemyslu SR

1/ indicator, 2/ sales from own outputs and merchandise, 3/ sales from own products and services, 4/ sales from merchandise, 5/ share on revenues, 6/ Source: Prod 3-04, Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

Graf 6

- 1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
- 2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov
- 3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
- 4 Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov
- 5 Výroba mliečnych výrobkov
- 6 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov
- 7 Výroba pečiva a múčnych výrobkov

- 8 Výroba kakaa, čokolády a cukroviniek
- 9 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
- 10 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
- 11 Výroba vína
- 12 Výroba piva a sladu
- 13 Výroba nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd
- 14 Odbor ostatných potravinárskych výrob

Prameň: Prod 3-04, CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP¹⁵

1/ processing and preservation of meat and meat products, 2/ processing and preservation of fish, crustaceans and molluscs, 3/ processing and preservation of fruit and vegetables, 4/ manufacture of vegetable and animal oils and fats, 5/ manufacture of dairy products, 6/ manufacture of grain milling and starch products, 7/ manufacture of bakery and farinaceous products, 8/ manufacture of cocoa, chocolate and sugar confectionery, 9/ production and preparation of animal feeds, 10/ distilling, rectifying and blending of spirits, 11/ manufacture of wine, 12/ manufacture of beer and malt, 13/ manufacture of non-alcohol beverages and mineral and other bottled waters, 14/ branch of other food production, 15/ Source: Prod 3-04, Central database of Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic, National Agricultural and Food Centre - Research Institute of Agricultural and Food Economy

Záver

Výsledky poľnohospodárstva ovplyvňovali v roku 2015 produkčno- ekonomické a nákladové faktory, najmä volatilita cien na trhov s poľnohospodárskymi komoditami, systém podpôr v rámci SPP EÚ ceny vstupov a samotné racionalizačné rozhodnutia o výrobní štruktúre a úsporných opatreniach podnikov. Klesla produkcia v naturálnom vyjadrení väčšiny komodít rastlinnej ako aj živočíšnej výroby. Znížili sa ceny poľnohospodárskych výrobkov (2,2 %), najmä surového kravského mlieka (10,7 %) a jatočných ošipovaných (10,5 %), čo sa premietlo v nižších tržbách. Predbežný výsledok hospodárenia dosiahol úroveň 30,5 mil. €. Celkové výdavky z európskych a národných zdrojov do poľnohospodárstva a potravinárstva dosiahli objem 870,6 mil. € a ani po viac ako 12 ročnom členstva Slovenska v EÚ sa nevyrovnala úroveň priamych platieb a pretrvávali diferencie medzi Slovenskom a pôvodnými štátmi EÚ. Toto ovplyvňovalo konkurenčné prostredie na jednotnom trhu EÚ. Úroveň priamych platieb v prepočte na ha p.p. v slovenskom poľnohospodárstve je stále pod priemerom starých členských krajín EÚ-15.

V potravinárskom priemysle bola situácia v roku 2015 priaznivejšia ako v poľnohospodárstve. Výsledok hospodárenia aj keď medziročne klesol jeho úroveň 152,3 mil. € bola vyššia ako v poľnohospodárstve. Výroba potravinárskych výrobkov, nápojov a tabaku vzrástla v naturálnom vyjadrení o 4,8 %, ale pokles cien týchto výrobkov prispel k tomu, že výroba v hodnotovom vyjadrení naopak klesla o 1,8 %.

Literatúra

- [1] GRZNÁR, M.a kol.: Stratégia rozvoja agropotravinárstva a konkurenčná schopnosť agropotravinárskych podnikov III. Vydavateľstvo EKONÓM, Bratislava, 2014, ISBN 978-80-225-3859-6
- [2] HUTNÍK, F.: Tvorba pridanej hodnoty v agropotravinárstve u nás a vo svete. Bratislava: PÚ SAV, 1997, 39 s.
- [3] CHAJDIK, J.: Ekonomická analýza stavu a vývoja firmy. Bratislava 2004, ISBN 80-85659-32-8, s. 353
- [4] CHRASTINOVÁ, Z. a kol.: Zhodnotenie úrovne a vplyvu zmien ekonomických parametrov na efektívnosť poľnohospodárskej výroby a jej hlavných výrobkov z pohľadu podpornej politiky. Bratislava, 2013, VÚEEP, ISBN 978-80-8058-89-1
- [5] CHRASTINOVÁ, Z. a kol.: Vybrané ekonomicko-sociálne aspekty rozvoja poľnohospodárstva a potravinárstva Bratislava, 2015, štúdia NPPC-VÚEPP, ISBN 978-80-8058-601-0
- [6] SALERNO, J. T.: An Austrian Taxonomy of Deflation, February 2002.

- [7] VESELSKÁ, E.: Postavení navazujících článku zpracování a distribuce uvnitř komoditních vertikál, ÚPE Brno. In: Medzinárodné vedecké dni 2006, Nitra: FEM, 2006
- [8] ZALAI, K. a kol.: Finančno-ekonomická analýza podniku. Bratislava 2006, ISBN 80-88848-89-1
- [9] Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve SR za rok 2014, MPRV SR, 2015

Došlo 29.7. 2016

Kontaktná adresa

Ing. Zuzana CHRASTINOVÁ

Ing. Svetlana BELEŠOVÁ

NPPC- Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Trenčianska 55,
824 80 Bratislava SR

tel. 58243 231 e-mail zuzana.chrastinova@vuepp.sk

tel. 58243 295 e-mail svetlana.belesova@vuepp.sk
